

We bevinden ons in het liminale, stelt Debbie Koning

Koester de tussenruimte

Of we het nu hebben over de kabinetsformatie, de deining tussen de coronagolven of de talloze transitie en transformaties in het sociaal domein: we bevinden ons in het liminale, zegt Debbie Koning. De tijd waarin het oude losgelaten wordt en het nieuwe nog vol belofte is. Zelfs haar eigen adviesraad sociaal domein in Landerd zit er middenin.

De kabinetsformatie, coronagolven, transitie: wat ze met elkaar gemeen hebben is dat de waarde van de periode tussen wat er was en wat er komt gaat maar moeilijk en onvoldoende erkend worden. Dit heet de 'liminale' fase, de tijd waarin het oude niet meer dienend is en losgelaten zal gaan worden en waarin het nieuwe nog spannend, onduidelijk en vol belofte is. En ja, ook vol potentiële crisissen zit. Een groot geheel van onzekerheden, dat is het.

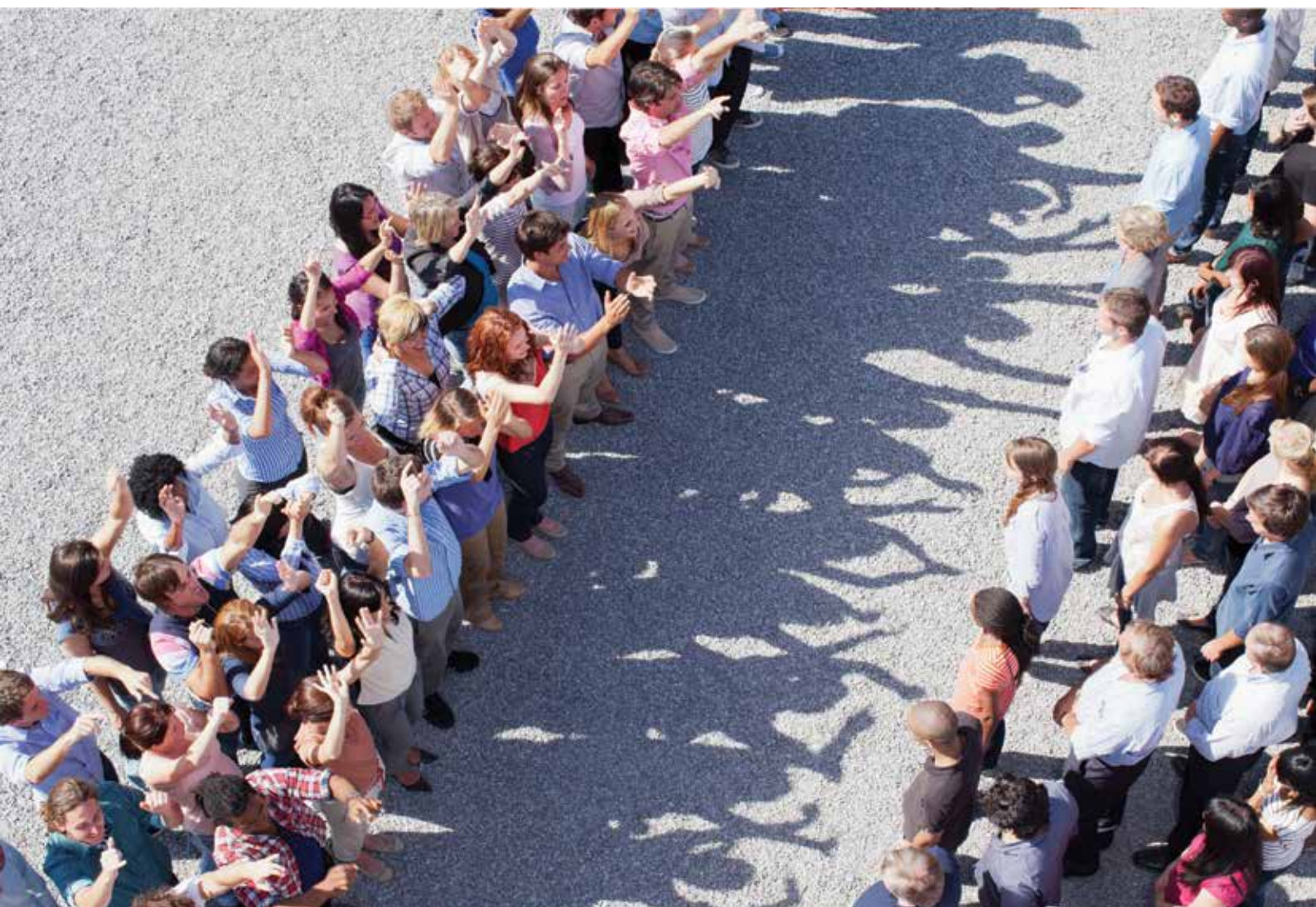
Puberteit

De overgang van oud naar nieuw, van alleen naar samen, van jeugd naar volwassen. Om uit te leggen wat deze fase inhoudt, gebruik ik graag het voorbeeld van de puberteit. We gaan er in verschillende culturen anders mee om, maar overal wordt de overgang van kind naar volwassen gekend. De ene cultuur kiest voor een overgangsritueel van vijf dagen afgezonderd van de groep onder begeleiding in een bos. De andere cultuur kiest voor een organische overgang die op een bepaalde leeftijd moet zijn afgerond waarna je als vol-

wassene behandeld wordt en dienovereenkomstig op je handelen wordt gewezen. Maar er is altijd een overgangsfase, omdat we weten dat deze vormend en betekenisvol is voor de komende periode.

Herindelen

Onze gemeente Landerd gaat herindelen [door een fusie met Uden ontstaat op 1 januari 2022 de gemeente Maashorst, bestaande uit de kernen Odiliapeel, Reek, Schaijk, Uden, Volkel en Zeeland, red.] en dat had de afgelopen tijd al heel wat voeten in aarde. Het werd een politiek en maatschappelijk verhitte discussie. Je kent dat wel: alles werd erbij gehaald, van de kwaliteit van de fietspaden en de geografische historie tot de scholen van de kinderen en het lastigst te bediscussiëren 'gevoel' waar men bij hoorde. Parallel aan dit wonderlijke schouwspel lopen dan ook de zaken die inwoners voor zichzelf van belang achten. De verenigingen zoeken elkaar op, de inwonersinitiatieven proberen krachten te bundelen en families verbieden het onderwerp op een verjaardagsfeestje. Ook

Eer deze liminale fase en eer de potentie die initiatieven in zich dragen. (Foto: Shutterstock.)

wij als adviesraad sociaal domein – die fungeert als onafhankelijk instrument ten gunste van beleidsvorming binnen het domein – moet ook fuseren (of noemen we het harmoniseren?).

Interessante dingen

Vanuit dit perspectief maken we interessante dingen mee. De adviesraden van respectievelijk Landerd en Uden zoeken al enige tijd hoe zij het inwonersperspectief waar onze missie en visie vol van staan in de praktijk kunnen organiseren en bemensen. Hoe je dat doet terwijl je ook demografisch groeit en de subculturen (zoals die ook op geheel eigen wijze bestaan op het Brabantse platteland) een spreekbuis moeten gaan vormen – dat is niet eenvoudig. Je zult nu misschien denken: ‘De inhoud verbindt die mensen wel, ze willen tenslotte allemaal hetzelfde, namelijk een stevig gevormd en flexibel uitgevoerd sociaal beleid met voldoende oog voor de menselijke maat.’ Uhu, dat is ook zo. Maar nu ga je een beetje te snel.

Het voorbeeld van onze adviesraad is waardevol omdat het relevant is voor hoe we omgaan met deze veranderingen. Het is tenslotte ook een consortium van mensen die mogelijk zouden kunnen gaan adviseren over hoe om te gaan met nieuwe transformatieslagen in het domein dat hen aan het hart gaat.

Belofte halen uit de toekomst

De (culturele) ervaring leert ons dit: hoe sterker we ons bewust zijn van de fase tussen waar we vandaan komen en waar we heen willen, hoe meer belofte we kunnen halen uit de toekomst. De visie is immers vaak al duidelijk en wat er anders zou moeten in grote lijnen ook. Onterecht worden transitie en zeker transformaties echter dominant rechtlijnig geleid. Vaak weten we in ons Westerse denken niet zo goed wat we ermee moeten. En als we dan mensen hebben ingevlogen om ons te laten adviseren over wat we ermee moeten, hebben we vaak onvoldoende tijd genomen of gekregen om de genodigden een goed gevoel te laten

VERBONDEN
door liefde

VERSCHEURD
door oorlog

Farhad uit Afghanistan met zijn dochter Zahra.

Brengt u verscheurde gezinnen weer samen?

Vluchten is levensgevaarlijk. Op zoek naar een veilige plek laten mensen vaak noodgedwongen hun gezin achter. Ze hopen hun geliefden snel weer in de armen te kunnen sluiten, maar ondertussen nemen de angst en zorgen toe. VluchtelingenWerk helpt verscheurde gezinnen te herenigen, zodat ze samen een veilige toekomst kunnen opbouwen.

Helpt u mee?

Scan de QR-code of
doneer op [samenvoorgezinnen.nl](https://www.samenvoorgezinnen.nl)

**VluchtelingenWerk
Nederland**

krijgen bij wat zij er op hun beurt mee zouden kunnen – en wordt ook dat als moeten ervaren. Uiteindelijk mondt dat uit in keuzes waarbij we voor de goede orde of de lieve vrede wat rommelen in de marge die er soms wel en soms niet meer is. We voegen rond en vierkant vergaderen samen en plaatsen een voetnoot dat we eens per jaar de niet-gekozen vorm toch uitvoeren omdat we de waarde er wel van inzien.

Onnodige extra energie

Harmonisering en decentralisatie zonder de bestaande culturen en dynamieken nadrukkelijk en oprecht te erkennen als geheel, blijft een hoop onnodige extra energie kosten. Want laten we daar open en transparant over zijn (favoriete termen in beleid en veranderland) en hardop durven uitspreken dat niet alle transformatie in zorg en welzijnsdomein de afgelopen jaren direct ten gunste van de ontvanger zijn gekomen.

Begrijp me goed, hoor, ik ben ook een veranderaar, ik hou ervan en zie altijd mogelijkheden van hoe het ook anders kan. Het moet geen doel op zich zijn en ook wanneer het dat niet is kan het toch vaak zo voelen voor mensen als ze niet voldoende zijn meegenomen.

Om te begrijpen hoe dat wellicht anders kan is het 1. van belang te weten wat de tussenruimte (ook bekend als 'liminaliteit') is en 2. te aanvaarden dat culturen en groepen grote gehelen van losse delen zijn. Het geheel is meer dan de som der delen.

'Go-gettersmentaliteit'

Met al onze kennis, kunde en opgedane ervaringen zijn we nog vaak gewend doelen te bedenken om het beter te doen en mensen daarin te scholen. Het resultaat is goed ontwikkelde individuen, maar nog weinig samenhang. Denk aan de relaties, de verbanden, het onzichtbare, dat wat de cultuur tot cultuur maakt. We vinden cultuur tegenwoordig moeilijk en soms zelfs vies en gaan met onze Hollandse 'go-gettersmentaliteit' liever 'gewoon' aan de slag.

Als er dan weerstand ontstaat, scharen we dat graag onder noemers als 'Verandering doet nou eenmaal pijn, dat weten we' of 'Die zal wel vanuit zijn eigen belang blijven denken in plaats van het gemeenschappelijke'. Hier wordt pijnlijk duidelijk hoe kwetsbaar het individu, die soms wel en soms niet tot de minderheid behoort, is in onze veranderprocessen.

Tegelijkertijd zit hier heel veel ruimte voor winst. Juist in de liminaliteit is er veel ruimte om te leren van deze minderheidsper-

spectieven. Want zoals gezegd: dit is de tijd van belofte en potentie die alle kanten op kan.

Anders doen

Terug naar dat sociaal domein, want hoeveel transformaties ken jij die niet helemaal belichamen waar ze voor bedoeld waren? Waar de potentie niet uit de verf is gekomen? Wat daar in veel gevallen is vergeten, is de samenhang, het onzichtbare, de rollen in de groepen en teams die blijven bestaan ook als je de mensen eruit wipt. Het is de cultuur die veranderd wordt door de veranderaar zonder voldoende gezonde voedingsbodem.

Tijd om het anders te doen.

Ik voorzie dat we collectieve nieuwe kansen krijgen de komende tijd. Want we naderen ook een liminale fase van de georganiseerde inwoners die taken uit het sociaal domein – gaan – overnemen. Voorbeelden genoeg van initiatieven die – impliciet of niet – het 'right to challenge' gebruiken om overheidstaken in het sociaal domein over te nemen. En dat kunnen we hard gebruiken.

Maak tijd en ruimte

We zien het aankomen en laten we nou voor de verandering eens echt de tijd en de ruimte maken voor deze verandering. Laat niet de uitersten van futuristen en conservisten de boel weer achter hun bureau uitvechten. Laten we de kanteling die zich in het sociaal domein al lange tijd aandient nu eens oprecht faciliteren. De mensen, de macht en de overheid – zolang die het nog financieel kan – dragen de dienende kracht. Dat vraagt van eenieder in de rol van adviseur nu om de kans te pakken en te adviseren om niet langer voornamelijk te sturen op grip. Want is dat nu niet eenvoudiger dan ooit? Heeft de afgelopen anderhalf jaar ons niet geleerd dat sturen op grip in een crisis weinig constructief is en ons misschien zelfs alleen maar verder in de ellende brengt? Pak de kansen die er nu liggen: organiseer, faciliteer en leer – ook het systeem – met onzekerheid om te gaan.

Eer deze liminale fase en eer de potentie die deze initiatieven in zich dragen. Empower ze voordat ze er op volle kracht voor ons allemaal moeten zijn. Laten we met zijn allen een krachtige en diverse voedingsbodem zijn die faciliteert en ruimte houdt om te zoeken, groeien en bloeien in dit domein. ▲

Debbie Koning is community facilitator en eigenaar van adviesbureau Kohesie. Daarnaast is ze voorzitter van de Adviesraad Sociaal Domein in Landerd.

Dit is de tijd van belofte en potentie die alle kanten op kan